

Шегрін А. Ю.

студент 2-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОФЕСІЙНІ СТАНДАРТИ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА ЗА «ДЕОНТОЛОГІЧНИМ КОДЕКСОМ» 1988 РОКУ

Діяльність інституту адвокатури базується на певних професійних стандартах. Необхідність закріплення на міжнародному рівні професійних стандартів виникла через важливість для суспільства і держави діяльності юридичних інститутів, в тому числі й адвокатури. Метою стандартів є встановити певні нормативи або зразки діяльності адвоката. Професійні стандарти є вираженням уявлень про місце, роль і завдання юристів певної професії, способи і порядок вирішення завдань, що стоять перед ними. Вироблення стандартів здійснюється з урахуванням ролі юридичних інститутів у суспільстві, особливостей їх соціального і правового становища. Зрозуміло, кожна країна має свої традиції і специфіку щодо діяльності працівників юридичної праці, зумовлені національним судоустроєм, структурою державної влади й управління, законодавством. Разом з тим загальні вихідні положення, які володіють або повинні володіти однаковою силою в державах з гуманістичної, демократичної спрямованістю розвитку, це так звані міжнародні стандарти професійної діяльності. Під професійними стандартами юристів розуміють закріплену у відповідних актах сукупність вимог, які ставляться до них, покладених обов'язків на них і наданих юристам прав, що утворює допустимий зразок їх роботи.

Міжнародні стандарти в галузі професійної юридичної діяльності, засновується в першу чергу на Загальній декларації прав людини, відповідно до якої всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах, та на інших нормативно-правових актах.

Міжнародне співтовариство через свої органи (ООН, Раду Європи, Міжнародну асоціацію юристів та інші) розробило і прийняло низку правових актів, що регламентують професійну діяльність та поведінку юристів. Деякі з цих документів є обов'язковими для впровадження в усіх державах, що є членами даних організацій, інші несуть в собі рекомендаційний характер. Одним з таких документів є «Кодекс поведінки європейських адвокатів». У цьому кодексі, який був спочатку прийнятий на пленарній сесії Ради адвокатських асоціацій та правових товариств Європи (РААПТЕ), яка відбулася 28 жовтня 1988 року, з наступними змінами, ухваленими на пленарних засіданнях РААПТЕ 28 листопада 1998 року, 6 грудня 2002 року та 19 травня 2006, йдеться про те, що у будь-якому правовому суспільстві адвокат виконує особливу роль. Обов'язки адвоката не обмежуються сумлінним виконанням свого обов'язку в межах закону. Адвокат має діяти в інтересах права в цілому — точно так само, як і в інтересах тих, чий права та свободи йому довірено захищати; адвокат повинен не лише виступати в суді від імені клієнта, а й надавати йому юридичну допомогу у вигляді порад і консультацій. Повага до професійних функцій адвоката є суттєвою умовою існування верховенства права та демократії в суспільстві. Узв'язку з цим на адвоката покладається

цілий комплекс зобов'язань як юридичного, так і морального характеру (які інколи вступають у взаємне протиріччя).

Кодекс також урахує поправки до Статуту РААПТЕ, офіційно затверджені на позачерговому пленарному засіданні 20 серпня 2007 року. Вказаний кодекс визнаний моделлю для інтерпретації та застосування національних деонтологічних норм інституту адвокатури. Застосування норм «Деонтологічного кодексу» зобов'язує адвокатів підкорятися нормам своєї колегії тільки в тому випадку, якщо норми останньої не суперечать нормам цього Кодексу.

Виділяють чотири вимоги щодо діяльності адвоката. Однією з найважливіших деонтологічних вимог для юриста, що в свою чергу є і першим принципом міжнародної діяльності, є незалежність юридичної професії як гарантії для здійснення захисту прав людини та надання правової допомоги.

Незалежність адвокатури означає відсутність будь-якого тиску: в результаті власних інтересів чи зовнішніх впливів. Незалежність необхідна для забезпечення довіри з боку юристів суміжних професій, наприклад, довіра адвоката з боку суддів, атакож з боку клієнтів.

Незалежність юридичної професії представляється суттєвою гарантією для здійснення захисту прав людини і є необхідною для отримання якісної правової допомоги.

Справедлива система організації юстиції, яка гарантує незалежність юристів при виконанні професійного обов'язку без будь-яких необґрунтованих обмежень, прямого або непрямого тиску чи втручання, є абсолютно необхідною для побудови і функціонування правової держави.

Важливо створити умови, за яких всі люди мали б можливість отримання правової допомоги з боку обраного ними незалежного адвоката для захисту здійснення їх юридичних, економічних, соціальних, культурних, громадянських і політичних прав.

Професійні асоціації юристів відіграють життєво важливу роль у підтримці професійних стандартів та етичних норм, у захисті своїх членів від необґрунтованих обмежень і порушень, у забезпеченні юридичною допомогою всіх, хто її потребує, а також у взаємодії з урядовими та іншими інститутами для досягнення цілей правосуддя.

Тому стандарти встановлюються Міжнародною асоціацією юристів для вирішення завдання підвищення ролі і значення юристів, які повинні враховуватися і поважатися урядом у процесі розробки загальнонаціонального законодавства та практики його застосування, а також прийматися до уваги усіма юристами, адвокатами, представниками виконавчої та законодавчої влади, суспільством в цілому.

Другим стандартом щодо діяльності адвоката при виконанні ним професійних функцій є службове не сумісництво як умова забезпечення незалежності.

Службове не сумісництво означає неучасть адвоката в комерційній або іншій діяльності, що відрізняється від його професії, і зобов'язує дотримуватися норм про службову несумісність, які прийняті адвокатами даної країни. Службовим не сумісництвом «Деонтологічний кодекс» визнає також заняття адвокатом адміністративної посади в органах юстиції, здійснення певних посадових обов'язків і функцій.

Третя деонтологічна вимога працівника інституту адвокатури, що є міжнародним стандартом, є гласність, але тільки там і тоді, коли це не заборонено. Адвокат зобов'язаний зберігати професійну таємницю щодо своєї роботи та конфіденційну інформацію, отриману в ході виконання ним своїх обов'язків.

Четверта вимога виражається в захисті юристом, наскільки можливо, інтересів клієнта, як своїх власних інтересів. Належне виконання юристом своїх професійних обов'язків відповідно до міжнародних деонтологічних вимог створює необхідні умови для нормальної життєдіяльності суспільства і функціонування інституту адвокатури.

На сьогодні в Україні адвокатура будується на тих самих правових засадах і аспектах, що і європейська, підтвердженням чого є одностороннє прийняття Національної асоціації адвокатів України до Міжнародної асоціації адвокатів (International Bar Association). Ця знакова подія для української адвокатури сталася 9 жовтня у Відні під час засідання Ради ІБА, де міжнародна правнича спільнота визнала діяльність НААУ щодо розвитку та захисту української адвокатури.

Стан адвокатури сьогодні потребує вдосконалень. Між тим одним з таких вдосконалень був законопроект про монополію адвокатури, що є фундаментальним проривом в регулюванні інституту адвокатури в Україні. В європейських країнах вже давно існує монополія. Аналізуючи Закон України «Про адвокатуру й адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 року, помітно тенденцію на покращення рівня професійних вмінь адвоката, шляхом ускладнення процедури отримання ліцензії.

Отже, «Деонтологічний кодекс» є моделлю для подальшого вдосконалення інституту адвокатури в умовах побудови демократичної, соціальної, правової держави в Україні.